Број 42. У Новом Саду у суботу 23. фебруара 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за светом.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за цела године 8 круна, на целу годину 4 круне.

Појединих бројева стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, дионичарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких огласних слова.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чанића, трговца.

Рукописе не враћамо.

Појединих бројева стају 10 потура.

Догађај у Шапцу.

На сваки начин је велика штета, што је прошле среде ујутру погинуо у Шапцу Радивоје Алавантић. Јер сад нема више онога, који би историчару и психологу показао најскривеније стране, најновијег шабачког догађаја.

Ми смо још јуче показали, да је Радивоје Алавантић, имао пред очима катанску буну у Шапцу од 1844. године. Он је о тој буни слушао од свог очува, он је читао и књижицу, коју је његов очув написао о томе. То је било 1887. године, кад је Радивоје био најпријемљиви, да се у његовој машти укорени слика, која се њему допала по театралности и фантастичности.

И можда је то — све!

Радивоје Алавантић, није имао оних средстава, којих је имао Стојан Цукић 1844. године. Он нема уза се интелигентну и опробану гарду емиграната, већ прелази у Србију са три четири страна поданика, по свој прилици лађара, који и нису Срби.

Стојан Цукић беше човек образован, политичар. Радивоје Алавантић је у томе много заостао, а у колико је познат, познат је са врло ружне стране.

Он доказује на преком суду год. 1899. да је био шпијун Анђелића и Бадемлића. И био је то. Али је јасно доказано и то, да је стајао у преписци с Алексијем Карађорђевићем. Алексије Карађорђевић је у завади с Петром Карађорђевићем, што више, они се гложе око тога: Ко има од њих двојице права на српски престо?

Сад се опет узима, да је Радивоје Алавантић погинуо у служби — Петра Карађорђевића.

Кад је Стојан Цукић упао у Србију, први му је био посао да раструби, како су у исти мах прешли у Смедерево и Београд кнез Милош и Михајло. А Радивоје Алавантић? Он носи са собом прокламације, у којима даје на знање народу у Србији, да он, Радивоје Алавантић, преузима од данашњег дана управу, власт, — диктатуру.

Зар не подсећа то на Наполеона Бонапарту, кад је 1815. године побегао са острва Елбе, искрцао се у Франи и објавио француском народу, да од тог дана узима и опет сву власт у своје руке и хоће да буде француски цар. Бонапарта и Алавантић!? Бонапарта је пре тога био већ цар и узор француског народа. Алавантић је пре тога био негди у Митровици писар, и — шпијун.

Алавантић можда није био луд, али зацело није био ни паметан.

Но, званичан извештај тврди, да Радивоје Алавантић умре са уздахом: Карађорђевић! Па и да није! Она агитација, која се данас води из Минхена, Беча, Будимпеште, Женеве за Петра Карађорђевића, нагонили би свакоме у главу мисао, да тражи свезе између оног дела Алавантићевог и тежње Петра Карађорђевића. Па опет према ономе, како је почета и изведена та ствар, тешко је веровати, да је она скројена негди у Женеви, или Минхену или на другом ком месту, осим у глави Радивоја Алавантића.

Не мислимо да овим бранимо оно, што чини у овај мах П. Карађорђевић или његови пријатељи. То што они чине, шкоди безусловно Србији, а сумњамо, да ће макар њима донети користи.

Бојимо се, да ће све то, а и овај најновији догађај у Шапцу, имати рђавих последица. Рђавих последица, које ће пречити, да у Србији пође једном на боље, рђавих последица, које ће истицати и опет на површину политичке неваљалце. Ако Карађорђевци својом агитацијом желе изазвати то стање, у правцу: — што горе, тим боље, онда је друга ствар.

Но, баш ово треба имати на уму у Србији и не дозволити то. Ми нерадо пишемо о овој ствари, нерадо се натурујемо са саветима, али кад смо већ почели, онда да кажемо све што мислимо. Време је, да се што пре реше сва питања, која изазивају трзавице, време је, да се прекине са неприродностима, време је да се не тежи за оним што бити не може.

Јер, нека је Радивоје Алавантић био ма како фантаст и луцкаст, значајно је што је у глави ма и таквог човека могла да поникне мисао: — Прећи ћу са три лађара у Србију и — освојићу је.

Какве су то прилике, за Бога, које ма и у најфантастичнијој глави стварају онакве мисли, каква пониче у глави Алавантића!?

Поводом једне белешке.

Наишао сам ових дана на једну белешку престоничких мађарских новина „Pesti Hirlap-a“, која — са своје оригиналности — заслужује, да јој се поклони мало више пажње.

У истој се белешци износи, како је, недавно, престонички месни школски одбор решио, да се у мађарским основним школама у престоници изостави из распореда до сад обавезни предмет: немачки језик. Исти је одбор учинио то — доносе новине — стога, што су деца и сувише оптерећена тим немачким језиком; те с педагошког гледишта и доноси овај „спасоносни“ закључак.

Каква иронија?! — У мађарским је школама тако, а како ли јадни стојимо ми с нашим школама?...

Мађарским одборима је дозвољено да збришу један обвезни предмет зато, што су деца са та, можда, „два“ часа недељно „оптерећена“ (и то почев тек од III. разреда!). Нашој деци пак не пада тешко, поред свог матерњег језика учити, скоро исто толико, и мађарски језик и то одмах још у I. разреду. У старијим разредима пак стижу децу три језика: српски језик као матерњи, а као православни Срби дужност нам је учити црквено-словенски и још као државни језик морамо учити и мађарски и то — осим у I. разреду два часа — недељно по пет часова. Где је овде педагогија, која би могла оправдати ову оптерећеност наших малишана. Боже! коме ли скривише мала Српчад да их морамо кљукати са толико градива?! Та и сам Русо је рекао још у XVIII. веку, да је немогуће научити дете до 10 година још коме језику осим матерњег, док наша деца уче дотле већ три језика!! Да ли су тиме наша деца оптерећена?

ПОЛИСТАК.

ВИКТОР ИГО.

(Поводом стогодишњице од рођења му.)

С руског: *Милован.*

Скоро читаво столеће дели дан рођења Игова од дана, кад је смрт његова обукла у црно не само Француску, но и све праве пријатеље човечанства. А он је растао заједно с тим столећем, столећем велике умне работе, столећем разрађивања сложеног наслеђа, завештаног револуцијом. Његово детинство је текло под торжественим гроктањем Наполеонових пушака, под усхићеним усклицима славољубивога народа, који већ није веровао у поспешност системе енциклопедиста, који је жалио за падом старог католичанства и феудализма, који се успео у област чаробних сањарија и заносио за безумним завојевачем.

Иго је видео пад те баснословне империје, рестаурацију Бурбона, био је сведок покушаја, да се створи уставно краљевство, видео је понижење своје нације, разметање странаца на свом рођену земљишту и најзад торжество народног апсолутизма.

И у то бурно столеће, бацила је судба њега, човека пријемљиве душе, а широка погледа, који му није дао да се заплете у одређени оквир политичке [illegible]трина, већ га гонио, да с гледишта истините човечности посматра узбуркано море живота Његове прве покушаје књижевне, поздравио је Шатобријан, велики и одушевљени песник реакције. Автор »Рене« видео је у њему »младу и прекрасну душу«, која је избегла заразе, које се није дотакла »струја ужасног учења«.

Прошло је десет година. Букнула је јулска револуција, а Иго је стао на страну краљевих противника. А кад је стари Карло X. после свог пораза отишао у своје последње прогонство, Иго је плакао над његовом несрећном судбином, а после је написао своју елегију у спомен умрлога краља. И тај исти Иго је опевао судбину и другог великог изгнаника, који је завршио своје дане »на острву, што га запљускују бесни морски вали«.Ига је подједнако дирнула судбина императора, који је заузео престо Бурбона, као и судбина самих Бурбона.

Ига је постигла судбина многих песника. Пребацивали су му да је политички превртљивац. Мрзили су га, као што су мрзили и његова велика савременика Хајнеа, говорећи за њих, да су измети и издајице. Но добро срце његово увек га је вукло угнетенима и увређенима. Његова љубав је била на страни оних »misérables«, које је он умео наћи у свима сферама, при сваком режиму, и о којима он прича у свом знаменитом роману. Он је волео само оне револуције, којима беше основа борба за интересе потиштених. Ето, зашто је Иго поклоник Наполеонов и ројалист, постао 1849. г. чланом законодавног сабора, те из умерена либерала, постао крајњи републиканац Ето, зашто Иго оставља на двадесет година своју домовину, кад се зацарио Наполен III. и неће да се користи помиловањем.

— Ја ћу се вратити заједно са слободом — одговара он на помиловање.

Таквог песника, као Иго, не треба изучавати у појединостима. Ко, полазећи у шуму — говори један крититичар Игов — застаје, да посматра бубицу на листу, згадиће се, кад види пужа, где се посадио на цвет и он ће да се збуни усред шуме, и тиме да лиши себе свих наслада, које може да осети прост посматрач у хладовини шумског дрвећа или на трави какве ливаде у крај луга зеленога.

У његовим првим творевинама оваплоћено је све, чим је живела Француска у првим десетинама. То су биле оде и баладе, које су на мах стекле велика гласа своме творцу и величанствену наплату од две хиљаде франака, то беше његов први роман »Ханс-Исландац«, то је била његова „Ode à la colonne“, што је подигла толику галаму и знаменити предговор »Кромвељу«, који је загрмео као пуцањ из пушке посред мирног царства класицизма.

Једним махом је песник поново подигао из средње-вековне таме полуразрушене замкове, с њиховим унакрсним сводовима и црепом покривеним крововима, зазвучао је давно умукнули рог, зазвечали су зарђали окови, закачили се покретни мостови, разлегао се звекет оружја у витешким играма Песник је васкрсао чаробно

Ово сам изнео, не зато, да бих показао немогућност у извођењу ове педагошке неправилности, но само зато, да упозорим свет, какве тешкоће има да сноси један српски народни вероисповедни учитељ у својој школи. Нека ова околност опамети „оне“ државне надзорнике, који захтевају да нам се Српче зна „интерхалтовати“ с њим, кад нас овај посећује. Нек зна да ово градиво, које се сврши у школи, да је „немогуће“ свагда и у сваким приликама тачно извести у оквиру оног времена, како нам то прописује наша наставна основа. У много случајева се сврши то тако, кад се откида време, можда баш, од часова матерњег језика, да би се само могло удовољити „општим“ захтевима.

Рекох ово да се зна, онај успех из мађарског језика, који смо кадри показати и показујемо у основним школама, колико жртава стаје сиротог учитеља и јадне деце. А колико уштрба трпи тим редовни ток наставе? Учитељ из Баната.

Београд, 21. фебруара.

(Алавантићев упад у Србију.)

Јуче је ова ствар дошла пред скупштину, и овако је текла:

Председник саопштава званичан извештај о испаду Раде Алавантића у Шапцу.

Наводи, како је исти ноћас у 4 сата по пола ноћи, превезао се са још тројицом странаца, на чамцу, код Дреновца близу Шапца, ту обукао ново ђенералско одело, које је направљено у Земуну, затим отишао у караулу пограничне страже, и пријавио се као нов командант, и позвао стражаре да следују његовим наредбама, са овима свраћао је и у остале карауле и стражаре повео са собом, дошао у Шабац, заузео општинску судницу, и са ватрогасцима и финансима отишао у окружно начелство, тамо избудио жандармерију и поставио је у фронт, представљајући се као нови ђенерал. Двојица од жандарма побегну и доставе ово окр. начелнику и команданту жандармерије Танасију Николићу, који одма дође у начелство, и тамо нађе назови ђенерала, питајући га, ко је и шта хоће. А овај му одговори са: Ја сам!..опали метак и лако га рани у леву руку. Танасије тада избаци два метка, и удари га у ногу и у крста, од којих је рана после пола сата издахнуо са последњим речима: „Карађорђевић“.

Финанси и ватрогасци су похапшени а ухваћена су и она три странца. У вароши је ред и мир.

Скупштина је громко узвикнула „живео краљ“.

Затим је у име скупштинске већине узео реч Станко Петровић посланик, говорећи како непријатељи Српства непрестају ровити и радити противу Србије и њеног краља, али сви њихови напори наилазе на јак отпор од стране српских грађана, који се гнушају овакове радње. Бог чува Србију и позива народне посланике да са њиме узвикну „живио краљ“, скупштина се одазва са громким „живео краљ“.

Љ. Живковић у име скупштинске левице, навео је како је ово гадно дело инспирано на земљишту суседне монархије, која је све ово могла да спречи, но то се ипак није учинило. На њеном земљишту се плету разне замке и сплетке, противу Србије и њеног краља. Србија има свога владаоца и други јој не треба. Они који су на преком суду играли улогу лажних сведока, сада хоће да играју улогу лажних ђенерала. Он узвикује „живио краљ“. Скупштина се поново одазва са бурним „живео краљ“. — Жандамериски капетан друге класе г. Атанасије Николић одликован је Белим Орлом петим степеном и постао потпуковник.

* * *

Беч. Др. Јаша Ненадовић, рођак Карађорђевића изјављује у „Н. Сл. Преси“, да Алавантић није род Карађорђевићима, и да Петар Карађорђевић, не стоји ни у каквој вези, са Алавантићевом афером.

* * *

Беч. Српски конзул Коста Христић изјавио је једном сараднику „Н. Сл. Пресе“, међу осталим, како је утврђено да је Радивоје Алавантић пре кратког времена пронео преко Н. Сада у свет глас, да је краљ Александар убијен.

* * *

„Београдским Новинама“ пише један пријатељ, који је познавао Алавантића, ово: Познавао сам Алавантића из виђења. Он је на мене чинио утисак човека, који није са свим нормалан. Израз његовог дугуљастог лица казивао је, да тај човек нешто друго мисли, тежи за нечим другим, него остали обични људи, који гледају свога посла. По његовом, готово бојажљивом погледу чинило ми се често пута, као да се боји људи, као да осећа, да су му људи неку кривицу учинили. Нормалан није никако био, и, судећи по боји његовог лица, његови живци и његов физички организам био је поремећен.

Пре прекога суда је живео у Сремској Митровици, где је био писар код адвоката др. Чобанића. Ту се и оженио са лепушкастом Српкињом, ћерком једног упокојеног чиновника. У Митровици је живео повучено, озбиљно се држећи. Неко је време ишао у доста траљавој тоалети, а по том се од једном лепо оденуо.

* * *

Поводом јучерашње афере у Шапцу, извршена је јуче преметачина у уредништву „Народнога Листа“. Преметачина је трајала неколико часова.

* * *

Београдске новине пишу:

Јован Милинковић-Алавантић, отац самозваног «ђенерала«, беше адвокат у Шапцу. По природи био је бистар и интелигентан човек, а по симпатијама беше одан и привржен пок. Александру Карађорђевићу. После катастрофе у Топчидеру, кад оно погину кнез Михајло, буде Јован Алавантић овлашћен од оптуженога Александра Карађорђевића, да га заступа на суду у Београду. Уједно он је био пред преким судом и бранилац Симе Ненадовића. За те услуге поклонио му је Александар Карађорђевић своје имање на Дрини, аду Балатун, и 15.000 форината. Доцније је ада Балатун, продата за 4000 дуката за дугове Алавантићеве. Јован Алавантић, отац назови ђенерала, био је доцније, почетком седамдесетих година прошлога века, осуђен због велеиздаје на десет година заточења. Он је написао коментар познате Катанске буне. Његов сулудасти син мислио је, да ће својим превратничким покушајем учинити нешто налик на Катанску буну, а у противноме правцу. (Како смо ми извештени Јован Алавантић не беше Радивоју отац, но очув. Пр. уред.)

* * *

Радомир Милинковић Алавантић био је до иванданскога догађаја царински чиновник. Преки суд је, по доказаној кривици Живка Анђелића, бив. окружног начелника шабачког, у комплоту против живота пок. Краља Милана, утврдио, да је на атентату са Анђелићем радио и Алавантић. Иследни судија, који је вршио претрес над Анђелићем, беше нашао код њега и једно оригинално писмо Алексија Карађорђевића, које је било адресовано на Радомира. (Анђелић је на саслушању тврдио, да му је Алавантић био повереник за хватање брошира, па му је као такав и то писмо предао). То писмо беше датирано под. 38. октобром 1898. год. и оно је послужило државноме тужиоцу и преком суду, да утврди како су и Анђелић и Алавантић радили на томе да се насилним путем свргне с престола династије Обреновића и на српски престо доведу Карађорђевићи.

Алавантић је на преком суду тврдио да је стајао у поверљивим односима са Анђелићем, али као повереник (шпијун), па је, вели за то знао и сам министар унутрашњих послова.

* * *

Шабац, 20. фебруара у 7 сати и 40 минута. Кад је власт претресла аљине Раде Алавантића нашла је код њега свега 6 крајцара аустријских. Од она четири ухапшена младића један је штампарски раденик, а један халас. Они се зову: Ђура Штрк (Хрват), Франц Екнер, Паулика Вернер и Ференц Фермонтни. Судећи по именима, није ни један Србин, већ тројица Немци и Мађари, које је Рада просто обманув.

Осим ових ухапшено је и неколико царинских стражара, које је Рада обманув, те су пошли за њим.

Јуче су код погинулог Раде Алавантића нашли и један нотес. Одмах су неки грађани повикали, да ће то бити нешто налик на Чебинчеву ујдурму. Доцније се сазнало, да у нотесу нема ничега од вредности. што би ма чим објашњавало овај догађај.

Митровица. Овде се пронео глас, да је Рада Алавантић оне младиће, који су с њим прешли у Шабац, нашао у кафани, опио их и повео у Шабац где у бунилу нису ни знали шта он смера.

* * *

»Дневник« пише: Алавантић је онако тешко рањен живео скоро читав један сахат и до последњег часа био је потпуно при свести, но као што смо већ казали упорно је ћутао све до самог издисаја, када је изговорио једну једину реч: Карађорђевић. Кад је Алавантић са финансијским стражарима отишао у општину да пробуди пожарнике и натера их с њим да пођу у окружно начелство, финансијски стражари чували су с пушкама излазе општине док је Алавантић прочитао пожарницима прокламацију, узвикујући на крају: живела слобода. И Алавантић и његови другови, пратиоци из Митровице сликани су. Алавантић је сликан у униформи. Погрешно је јављено јуче да су с њим из Митровице прешли тројица. Прешли су с њим четворица. Ова погрешка потекла је отуда што се држало да је само један од његових пратиоца побегао у канал, пошто је он погинуо. Међутим побегла су двојица. Имена те четворице су ова: Ђура Штрк, штампарски момак из Митровице, Франц Екнер и Паулика Вернер, рибарски момци и Ференци Фермонтни, надничар. Сви су они били у свом обичном оделу, а наоружани револверима. Алавантић је, пошто је помилован од осуде по атентатском процесу и пуштен на слободу, живео неко време у Београду. Пред Божић 1900. године он је са својим братом Арсом Миленковићем, Алавантићем пенсионисаним рачуноиспитачем Главне Контроле покушао да у Београду узме у закуп једну штампарију и лист. Били су у томе донекле чак и успели, али се баш у очи Туцин-дана, ако се не варамо, ствар разбије и они напусте мисао о закупу штампарије и

царство романтизма. Необуздана фантазија, чудесни и тајанствени свет је раскидао окове лажног класицизма. — А »Ханц Исландац« је још одлучније објавио рат прошлости. Необична безобзирност је наступила тамо, где је царевала строга придворна етикета, где ни један покрет, ни једна реч није смела да наруши захтеве извештаченог кретања. А предговор »Кромвељу« произвео је крајњу револуцију. Три јединства, та символична оваплоћења сухопарнога и извештаченог класицизма, разиђоше се, као дим. Шаблонско кретање, скројено по извесној мери, мораде уступити место природном и слободном кретању. И романтизима, рушећи класичке идеале, посејао је тако прво семе реализма и натурализма.

Та идејализација средњег века, тај култ личности и фантазије, наишли су на готов баснословни свет у животу хероја, чија дејствителна историја је превазилазила све, што је могла да створи сама необуздана фантазија. Легенда и скаска нису могле да се уздигну до нивоа те истине. „Ode à la colonne“ — је појетички панегирик Наполеону I., чији је одушевљен поклоник остао Иго и после. Његов пад после безпримерне славе, привукао је, себи срце песниково. На острву св. Јелене, »на том угаснулом вулкану, на том огорелом камену, који је увек био окружен облацима, на тој охладнелој лави — символу бурно завршене судбине — император-изгнаник морао се осећати грозније, но икад. И та скала, кроз коју се ређале грозоте, беше пједестал, који је нарочито створен за знаменитог изгнаника . . . То беше мрачна и горда тавница . . . Острво, окружено бесним валима, преобразило је свог заточеника.

[Свршиће се].

листа, у коју су се већ били привремено усе лили. Алавантић је после напустио Србију и отишао у Аустро Угарску, те је највише про водио у Митровици камо је и пре атентатског процеса готово стално живео.

* * *

Завршна реч Алавантићева пред преким судом гласила је овако:

»Ја, господо, остајем при својој ранијој одбрани, само бих молио да се позову они сведоци, на које сам се позвао раније који ће доказати, да односаји између мене и Живка Анђелића нису били привидни, као што рече г. државни тужилац у својој поновној речи, него да су били односи фактички, шпијунски. Осим тога ја имам доказа, да је Живко Анђелић све моје извештаје слао г. министру унутрашњих дела те према томе и тај навод г. државнога тужиоца, као да то не стоји у истини, отпада.

Политички преглед.

Угарски сабор. У седници од среде, пријавио је председник министарства Сел, да је министар трговине Хегедиш одступио, а на његово место дошао Хорански. За тим је продужена расправа о прорачуну министра унутрашњих послова, а на завршетку је огромном већином примљен предлог Селов, да се, почевши од данас, четвртка, седнице саборске држе од 9 сати пре, до 3 с. после подне.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглеска влада мучи грдне муке. У енглеском народу огорчење је све веће, које због силних недаћа на бојном пољу, а које због силних проневера, које се дешавају при куповању коња. И енглеска влада се у енглеском сабору има непрестано да брани против таковних нападаја. А како се јадно брани, најбоље се види и из последњег говора енглеског воj. министра Бродрика. Он је изнео, како су за јуж. Африку купљени и пренети до сад 550 хиљада коња. И ту се морале догодити некоје неправилности. Но у будуће тога неће бити. Даље је изнео како Енглеска мора за најкраће време послати на јуж.-афричко бојиште бар још 50.000 нове војске. А она те нема. Из Индије је извукла већ и сувише војника, да је тамо слаба. А томе се злу може помоћи само тако, ако се заведе редовна војна обвеза без разлике. И то под заставом да служи сваки способан за војску 3 године, а у резерви 9 година. — Изнео је даље како на бојишту чине врло лепе услуге и ни топови, који су купљени у последње време у Немачкој. — И сад ће енглески сабор имати да реши о свима овим стварима. — Стање бурске нејачи у енглеским логорима је управо ужасно. Енглески извештаји истичу како је умирање деце опало. Но не износе и разлог томе, а тај је, да су сва бурска деца од 1 и 2 године, која су у енглеским логорима, већ скоро помрла. — Стање енглеско је на бојном пољу врло очајно, а Бури жању победу за победом. По енглеским извештајима главни заповедник бурске војске Бота жури у Оранж, где хоће да се састане и посаветује са Стејиним Деветом и Шалк-Бургером.

Вести из места и са стране.

Нова позоришна дружина. Досадањи вредни и ваљани члан нашег народног позоришта г. Јефта Душановић основао је за себе путујућу позоришну дружину. Свој рад отпочеће још крајем ове недеље у Земуну. Има до сада 15 чланова, махом све бољих снага. Гардероба му је врло лепа а и репертоар је добар. Г. Душановић је својим савесним радом и својом добром игром, као и својим карактером добро познат нашем свету. Он нам доиста сам својом личношћу пружа доста јемства, да ће дружина његова својим радом постићи добар успех, наш народ задовољити и пружити му лепе, поучне и родољубиве забаве. Нема сумње да је сваки почетак тежак, но ми смо уверени да ће г. Душановић све тешкоће савладати. Ми му са наше стране желимо свака успеха и напретка. А повремено осврнућемо се на рад и успех његове дружине.

Како је на сомборској препарандији. Последњих година догађају се доиста на сомборској учитељској приправничкој школи такове ствари, које се не би смеле догађати. О томе се говори већ и у јавности доста. Ми смо добили врло опширан извештај о свему што се тамо догађа, и из њега ћемо изнети за сада само један случај. Има професора, који имају својих „милих и мрских“. Своје миле отворено закриљују, а оне себи „мрске“ и без икаква разлога гоне и киње.

Тако су 25. фебруара о. г. у први разред на час, једног професора, само за неколико тренутака закаснила тројица, од које су двојица била, које мање мрзи, а трећи кога је јако мрзио био: Миливој Арађанин. Кад уђоше у разред, двојици не рече ништа, а на трећег нападне, да иде напоље. Овај запита: „Зашто професор не тера и ону другу двојицу, који се такођер задоцнише“. Он га изгрди свакојако и рече да одмах изађе, јер ће иначе он изаћи. Ђак одговори: „Па изволте!“ И тако професор изађе, оде управитељу, тужи ђака и заиште конференцију, која се још тога дана сазове и на предлог дотичног професора, присутни чланови решише, да се исти ученик из завода отпусти и о томе Школски Савет извести. Није ли то грозно и нечувено?! Радознало ишчекујемо прву седницу Школског Савета, коме у делокруг пада, да потврди или ван крепости стави, горе поменуто решење проф. збора и да укоре дотичног професора, због пристрасног и тиранског понашања, према ученицима тога завода!

Српска учитељска новчана задруга. Поводом позива на упис у чланство „Српске учитељске новчане задруге“, пријавило се чланова са више удела, но што се за оснивање тражило, а још се јављају нови и нови чланови. Према томе ће привремени одбор држати ових дана седницу, ради сазивања скупштине, која ће правила друштвена коначно утврдити и изабрати сталну управу. А по том ће изабрана управа учинити све што треба за отварање задруге и даљи њен рад.

Атентат на аустро-угарског аташеа. „Франкфуртске Новине“ доносе вест из Цариграда, како је више турских војника атагирало на аустро-угарског аташеа Фрању О., кад је овај јашећи на коњу ишао у Јилдис-Кијоск. Један од нападача хтео је да свуче аташеа с коња, али га овај убоде сабљом и обори на земљу. Аустро-угарски посланик је због тога учинио кораке код турске владе.

Лубе у Петрограду. Париски лист „Фигаро“ јавља, да је цар руски послао председнику Лубеу својеручно писмо, у којем га позива у Петроград. Цар у писму моли Лубеа, да он сам одреди време своје походе. И Лубе ће по свој прилици да иде у Кронштат 14. (27.) маја, и провешће у Петрограду и Царском Селу четири дана. Међутим кнез Урузов, руски посланик у Паризу, добио је од цара писмо за председника републике, у којем цар поново позива Лубеа у Петроград. И прексиноћ је Лубе примио Урузова, који му је предао царево писмо.

Исељавање из Липтовске жупаније. Из Липтовског Сентмиклуша јављају, да се из Липтовске жупаније из дана у дан стотинама њих исељавају, јер не могу да зараде себи хлеба. Из појединих општина већ се иселило 60 постотака одраслих мушких, а 30 постотака се спрема за пут. Многи траже путне листове, а 50 постотака одлази и без путна листа. Но ових дана су донели из Јужне Америке њих 100 — у ритама, голе и босе. И ови се плачући туже, како су им агенти узели новце, па их послали у Јужну Америку. Но тамо нису могли да дођу до рада, и свакојако су се напатили, док их не вратише „пер шуб“ натраг. А како су овде све своје поиспродавали, сад морају просити. Другу гомилу су опет послали „пер шуб“ из Одерберга, јер нису имали путна трошка. И сад је наумило економско удружење те жупаније, да помогне пострадалима, и у ту сврху држало је своју скупштину у прошлу среду.

Ухапшен медијум. Из Берлина јављају, како неки медијум већ петнаест година разговара с духовима а од неколико година изненађује тако званом кишом од цвећа. Међу тим пре неки дан ухватише исти медијум у Берлину у лажи и ухапсише га. Име му је Ана Рот. А позната је не само у Берлину, него и у Лондону, Паризу и Њујорку. Своје медијумисање је драговољно приказивала својим вернима, али, дабогме уз наплату од десет марака од особе. Разговори с духовима, дакле, добро су јој се наплаћивали и само тако се може разумети, што је с њоме заједно путовао и муж јој и кћи, па је имала чак и посебног импресарија, учитеља, по имену Јенч. — Но у суботу у вече око девет сати искупило се на разговор с духовима у учитељеву стану друштво од шеснаест чланова. А стан учитељев је лепше намештен, но ма у којег учитеља са најбољом платом. Сто је био застрт црним покривачем, а друштво се посадило унаоколо. Спиритисте пуштају у своје друштво и разговоре с духовима само своје слепе присталице, јер веле, да треба слепо веровати, пошто сумњичење буни духове, те медијум не може с њима да разговара. Али у прошлу суботу пошло је за руком и двојици полицајних повереника, да уђу у друштво и ако нису били позвати, али су имали оштро око и нису слепо веровали. Ана је села на диван близу врата. И импресарио поче да говори. Говорио је о духовима (баш као нека сакалуда овде у Новом Саду), који лебде у ваздуху, а за тим слећу на земљу и о давно умрлим људма, који ускрсавају и шиљу поздраве својим сродницима. А кад се свршио говор почеше да се јављају дуси. Ана се учини, као да спава и духови су лупали. За тим се медијум пробуди и у полутавној соби поче да пада киша од цвећа, као специјалитет медијумов. Зеленкада и зумбул поплавише медиум. Сви су у тишини гледали и дивили се, кад ал уједаред скочи један мушки из друштва и скочи на медијум. А то беше полицајни повереник Кракт; а одма за њим прискочи и други повереник и они ти шчепаше медијум, да није могао ни да макне. И на њихово звиждање дође више полицаја и једна жена је преметала медијум. И кад тамо, а у блузи и под доњом сукњом још пуно зумбула и зеленкаде. И не поможе медијуму никаква кукњава. С мужем, ћерком и импресаријом, заједно је отпратише у апс. Из списка што га нађоше у медијумову стану, види се, да је на ове приказе долазило и врло много аристократа. Госпођа Ана их је варала, да јој дух цара Фридриха из Сан Рема шиље љубичице.

Одбор за подизање споменика Н. Гогољу. Ових дана је држао одбор за подизање споменика руском славном књижевнику Николи Гогољу своју седницу. У тој седници је председавао московски ђенерални губернатор, велики кнез Сергјеј Александровић. После прегледања поднесених нацрта, саветовало се о подизању споменика. Према извештају благајникову има одбор за споменик на расположењу **93.700** рубаља. Затим су прочитана правила, која су била назначена у стечају, а по којима је ваљало сачинити нацрт за споменик. После тога се приступило досуђивању награде. Пријавило се на стечај 43 пројекта од 44 автора, а два нацрта било је у цртежима без модела. Прва награда од 1.500 рубаља досуђена је нацрту под натписом „Заря“. Модел приказује Гогоља, како седи у костиму времена у којем је живео, и нешто дубоко мисли. Нацрт тај су поднели уметници Ј. П. Сергјејев, В. А. Алмазов и предавач на строгановском училишту и А. Н. Шапочкин (сви из Москве). Друга награда од 1000 рубаља досуђена је академику архитектуре П. П. Забјело, и грађанском инжењеру И. П. Горленскоме (обојица из Петрограда). Пројект има натпис „Орбонъ“. Пројект тај има три варијанте фигуре Гогољеве. Гогољ седи на простој столици гологлав и налактио се на руку. Има израз типичног Малоруса. А трећа награда од 500 рубаља досуђена је г-ђи Н. Н. Константиновој (бившој васпитачици училишта живописа, вајања и зиларства) и В. В. Шервуду, који су поднели свој пројект под натписом „Судьба первая“. Тај пројект приказује Гогоља, како седи на отвореној тераси на клупи, на раменима му плашт, у рукама шешир, глава му оборена, а израз на лицу дубока замишљеност. Осим тога одлучио је одбор, да набави за 500 рубаља још један пројект под девизом „Волга вторая“, што га је сачинио уметник А. В. Курпатов (из Петрограда). Пројект Курпатовљев приказује Гогоља у замишљену положају с књигом на колени. — Ми ћемо у једном од бројева што су на реду, опширније рећи о животу и раду овог великог књижевника братског нам руског народа.

Управни Одбор Матице Српске држао је 16. фебруара (1. марта) о. г. свеју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Послат је кр. уг. министарству просвете и црквених послова на одобрење нацрт основног писма за задужбину Новака Голубског и жене му Сосе. — Послата су кр. уг. министарству просвете и црквених послова разјашњења на примедбе министарског рачунарства, које је учинило на рачуне вођене за г. 1900. о фонду Павла Јовановића, Гедеона Дунђерског, Петра Костића, и о фонду за заједничке управне трошкове. — Поднесени су извештаји кр. уг. министарству просвете и црквених послова о неким дужницима фонда Саве Текелије. — Кр. еpески суд у В. Кикинди одлуком својом извештава, да је Маца Мокан из В. Кикинде, оставила „Матици“ легат од 200 круна. — Узет је на знање извештај друштвеног фискала, да је обустављена парница против фонда Јулијане Маргетићке због легата од 600 круна. — Умолиће се магистрат новосадски, да прода тако звано место „Хан“, на ком би „Матица“ према жељи Марије Трандафилке хтела саградити „Завод за православну сирочад“ из фонда Ма-

рије Трандафилке. То би место било најзгодније за подизање завода, каквог га је пок. добротворка замислила. — Узета је на знање за сад понуда Момчила Тапавице, архитекта у Будимпешти, да као бивши питомац Матичин зготови бесплатно план и прорачун за градњу завода за сирочад из фонда Марије Трандафилке. — Према извештају економског пододбора одобрава се дражба, на којој је под закуп издана земља фонда Марије Трандафилке. Према квалитету земље добивено је по ланцу просеком 124 круна 55 пот. и 208 круна 30 пот. — Изјављена је захвалност Августу Циглеру трговцу у Н. Саду, који је послао неке књиге из оставине пок. Новака Радонића, сликара, које су остале биле код њега из доба, кад је Радонић становао код њега. — Српска Кр. Академија у Београду тражи неке старе Летописе, које нема а да ће у замену послати издања, која Матица нема. — Поклоњена су залишна издања Матичиних књига неким друштвима, као „Дружини Побратимство“ у Фочи, „Дружини Напретку“ и т. д. — Узето је па повољно знање извештај председникових, да је приликом главног сконтровања благајне и прегледања свију уложака све у највећем реду нађено. — Остали предмети, а било их је преко педесет, билу су економне и административне природе.

Прилози на српско народно позориште. 1.) Илка Рацковића из Дарде, послала је свој годишњи прилог од 7 кр. 30 пот.

2.) Бачко-потиска штедионица у Ст. Бечеју, уплатила је П. рату своје чланарине у износу од 40 круна.

3.) Г. Аполонија Николића, капетаница у Петроварадину, послала је прилог од 20 круна.

4.) Задруга за предујмове и штедњу, у Руми, приложила је и ове године 30 круна.

5.) Штедионица у Вуковару, која од више година редовно даје знатне прилоге позоришту, послала је и опет свој годишњи прилог од 100 кр.

6.) Прва сентомашка штедионица уписала се за члана „Друштва за српско народно позориште“, са уплатом целе прописане чланарине од 200 круна.

7.) Српска добротворна женска задруга у Пакрацу, послала је даљу рату своје чланарине у износу од 40 круна.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

Велике поплаве у Америци. Како из Њујорка јављају, у Америци су се све реке излиле, те је штета од поплава грдна. За 24 часа погинуло је 24 душе а штета износи на милијуне долара. Железнички саобраћај од Њујорка па на све стране прекинут је. Варош Албани је сва поплављена.

Прослава руске штампе. У јануару 1903. године прославиће се у Москви двестагодишњица руске штампе. Влада је одобрила библиографском друштву у Москви да образује одбор, који ће скоро објавити програм прославе. Биће свечана седница на московском универзитету, а отвориће се изложба руских новина и часописа, и штампаће се за светковину потпун списак свих српских новина, што су излазиле до сад. Даље се намерава, да се оснује дом за новинаре, где ће живети изнемогли и стари новинари. Фонд за дом скупиће се добровољним прилозима, а и приход од изложбе уђи ће у тај фонд.

Ред пловидбе локалне лађе између Новог Сада и Каменице. Локална лађа отвара пловидбу своју од 23. фебруара (8. марта) и креће се: Из Новог Сада за Каменицу свако пре подне у 7 сати, 9·30 и 12 сати. После подне, радњим даном у 3 сата, 5 и 6·15 сати, недељом у 3, 4, 5 и 6·15 сати. Из Каменице за Нови Сад, свако пре подне у 6, 7·30 и 10 сати. После подне, радњим даном у 2, 3·30 и 6 сати, недељом у 2, 3·30, 4·30 и 6 сати.

Време. Очекивати је топлије и суво време, ноћу помало мраза а само на истоку помало влаге.

Вода. И Дунав и Сава и Тиса расту.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 22. фебруара.

Будимпешта. Званични лист доноси захвалу краљеву министру-председнику Селу, због његових ванредних и успешних услуга. Уједно му се подарује велики крст Стевановог ордена.

Ђома. Хенталер члан неодвисне странке изабран за посланика са 147 гласова већине, против социјалисте Вирконија.

Лавов. И Одески универзитет затворен због ђачких немира 40 ђака затворено.

Трговина.

НОВИ САД, 22. фебруара 1902. год. Пшеница прве каквоће фор. 9·20—30 н. Пшеница средња фор. 9·——— н. Пшеница лакша роба фор. 8·70—90 н Паполица ф. 8·— н. Јечам фор. 5·60—70— новч. Зоб фор. 7·—— нов. — Кукуруз у зрну фор. 4·70—80 н.

Маст 52 фор. Сланина сува 52 фор. дебела пушена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	34—35 нов.	живе
„ средњи . .	32—33 нов.	
„ лаки . . .	30—31 нов.	мере

Све од 1 килограма.

Теоци .	24—27 нов. по клгр.	
Јагањци	5—10 по пару фор.	
Овци .	·—— по пару фор.	

Стање воде под Новим Садом.

21. фебруара било је	3·10 мет.
22. фебруара било је	2·25 мет.

Исказ добровољних прилога

који су пали на беседи Мало-Бечкеречке срп. црквене певачке дружине коју су приредили у корист исплате св. цркве 14. (27.) јануара 1902. год.

Из Велике Кикинде приложили су:

По 20 круна: Благородни г. Павле пл. Еремић управитељ штедионице.

По 10 круна: Благородна гђа Данка Јоановић и господин Јоца Дронка.

По 5 круна: Народна Привредна Банка.

По 2 круне: Благородна г. г. Марко Богдан, Ника Милић, Радовић, Мита Адамовић, Ђока Недучин, Коста Средојев млађи, Наталија Лотић и Смиљана Коларовић.

По 1 круну: Благородна г.г. Др. Иван Веселиновић, Никола Мирков, Ђура Будишин, Милан Т. Мирков, Алекса Ранков, Паја Симић, Пера Поповић, Душан Мирков, Јустин Замуровић.

Из Темишвара приложили су.

По 10 круна: Пречасни господин прота Јован Новаковић.

По 6 круна: Благородна гђа Јулијана Димитријевић.

По 4 круне: Високоблагородни господин Милан Мандровић школ. надзорник и госп. Коста Стефановић председник црквено општ. фабричке.

По 3 круне: Благородна г. г. Митра Марковић, Мита Крајован.

По 2 круне: Благородна г. г. Др. Тодоровић, Др. Младен Ивковић, Милан Андрић епархијски бележник, Коста Марков, Душан М. Јоановић, Паја Јовановић, Данило Дудин, Сава Савић, Шандор Арсеновић, Шандор Ненадовић, Душан Јоановић, Андрија Мургулов, Исидор Вукомир, Ђура Николић, Милан Матеин и благородне г. г. Софија Јовановић и Марија Стојановић.

По 1 круну: Благородна г. г. Емил Рада, Шандор Живић, Макса Манојловић, Коста Ђукић, Пера Јовановић, Душан Николичин, Еде Козовић и благородне гђе Емилија Костић, Будинка Штуфол и Анка Калиновић.

По 60 потура: Гђа Мацика Марковић.

По 40 потура: Госп. Шандор Козовић.

По 20 потура: Гђа Софија Калиновић.

Из Мехале су приложили:

По 3 круне: Благородни госп. Андра Голуб.

По 2 круне: Благородна господа Владимир Торњански српски народни учитељ, Јоца Павловић и Исток Стева.

По 1 круну: Благородна господа Пера Голуб, Ника Обрадовски, Жива Гаћански и Константиновић.

По 60 потура: Госп. Аким Опреан.

По 20 потура: Гђа Мацa Гавриловић.

По 2 круне: Пречасни господин Милош Николић, парох из Кнеза.

По 1 круну: Госп. Милутин Бојић, српски народни учитељ из Кнеза и госп. Драгутиновић из Биљета.

Из Мала Бечкерека су приложили:

По 3 круне: Благородни госп. Манхерц Кароељ, бележник.

По 2 круне: Благородна господа Милан Теодоров и Перица Степанов из Мокрина.

По 1 круну: Благородна господа Холц Петар, Адам Вирт, Здравко Николичин, Миливој Остојић, Јефта Лазаревић, Рада Савић и гђе Катица Надашки и Ракила Недић.

По 20 потура: Госп. Цвеја Сабов.

Добровољних прилога је пало 179 круна и 40 потура, а од улазница 116 круна. Свега је пало 295 круна и 40 потура.

Свима поштованим прилагачима се овим изриче најтоплија благодарност.

У Малом Бечкереку, 11. фебруара 1902. године.

Тима Мартинов, благајник пев. дружине. **Душан Милин,** председник срп. црквено-пев. дружине.

Књижевна вест.

Изишла је из штампе књига:

Како се бирају посланици

за српски народни црквени сабор?

У овој књизи су ови одељци: Увод од Јаше Томића. — Изборни ред са тумачењем од дра Жарка Миладиновића. — Прилог изборном реду за српски народни црквени сабор. (У овом одељку има поред старог броја душа у појединим местима још и број душа из 1900. године.)

56 страна осмине. Цена је књизи 10 новчића. — Препродавци имају 33% рабата.

Поручбине нека се шаљу на г. Косту Леру у Нови Сад.

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊЕМ ПОМЕНУ
ОД СМРТИ
ВЕЛИКОГ СРПСКОГ ПЕСНИКА ВЛАДИКЕ ЦРНОГОРСКОГ
ПЕТРА ПЕТРОВИЋА-ЊЕГОША

издали смо:

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ

са истумаченим речима за разумевање овога јединственог и дивнога спева великог песника.

ЦЕНА ЈЕ — 80 НОВЧИЋА.

Ко нам новац у напред пошаље добиће књигу у крстоплету о нашем трошку.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
У НОВОМ САДУ.

47 5—

ОГЛАСИ.

КОСТА ТЕОДОРОВИЋ
у Винковцима,
треба за своју гвожђарску радњу у тој струци способног помоћника, који говори српски, немачки и мађарски. 116 1—3

КУЋА

у „Кисачкој улици“ — ћошак — бр. 33., састојећа се из дућана, 6 соба, предсобља, 3 кујне, подрума, шпајза и потребним коморама, продаје се — под врло повољним условима — из слободне руке. У истој кући је дућан са две собе, кујном и комором, одма за издавање под кирију. — Упитати власника у истој кући. 114 1—3

МАНУФАКТУРНА И ГАЛАНТЕРИЈСКА РАДЊА
Д. СЕДМАКОВА
У ТИТЕЛУ
потребује једног млађег спомоћника. Ступање одмах. 115 1—2

ЗА ОНЕ, КОЈЕ БОЛУЈУ ОД СТОМАКА
ВРЛО ВАЖНО!!!
Припознате 671 6—12
БРАДИЈЕВЕ МАРИЈАЦЕЛСКЕ КАПЉИЦЕ
ЗА СТОМАК.
одстрањују одма
немање апетита, бол стомака, муку, главобољу, која долази од рђавог варења, слабост стомака, поквареност желудца и т. д.
Могу се добити у свима апотекама.
Много хиљада признања и захвалности.
Цена једној флашици са упутством 40 нов. дуплој флаши 70. новч.
Главно отправништво: C. Poradu, Apotheker zum „König von Ungarn“, Wien I. Од подражавања се треба чувати, јер праве Маријацелске капљице морају имати „заштитну марку“ и потпис.
Треба пазити, да припознате праве Брадијеве Маријацелске капљице коштају, флашица 40 нов. дупла флашица 70. нов. дочим лажне потворене и које мање вреде продају по јефтинијој цени, по 35 н.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.